

Bir Şiir Tahlili Şükür Elhamdülillah Şiiri Salih Keteci

– Ömer Batı · 02 Kasım 2009

ŞÜKÜR ELHAMDÜLİLLAH

Ben zamanın çarkıyım zamanım ki; zemberek,
Döndükçe boşaltıyor nefis'im denen engerek.

Nefs'im denen engerek ağzından irin damlar,
Küfür, isyan, melânet şeytandan şirin damlar.

Şeytandan şirin damlar dilinden akan pislik,
Köreltir imanları yüzlere inen islik.

Yüzlere inen islik zamanını törpüler,
Yoluna bir bir çıkar tuzak dolu köprüler.

Tuzak dolu köprüler sıratın uçurumu,
Felâha imkân varken ordan geçmek olur mu?

Ordan geçmek olur mu ? İşte sana hakikat,
Haris bir nutfesin sen gerisi hep meşakkat.

Gerisi hep meşakkat görünmez yolun sonu,
Sonların sonu yoktur, varlıkta ara O nu.

Varlıkta ara O nu, yaratılış gayen ne?
İman et dön Rabbi'ne bu dünyada payen ne?

Bu dünyada payen ne? Bilmezsen zerresini,
Görmez misin kâmilde edebin perdesini?

Edebın perdesini süslüyorlar gönülde,
Ram eylemiş nefis'ini bir Mürşid-i Kâmil'de

Bir Mürşid-i Kâmil'de gönüller bulsun felah,
Allah, Rahim Rahman'dır. La ilahe illallah.

La ilahe illallah Muhammeden Resulullah.*
Allah bir, Resul'u O, şükür Elhamdulillah.

Salih KETECİ / 23.09.2009- Bursa

* Kelime-i Şahadet olduğu için değiştirilemeyeceğinden bir hece fazla bırakılmıştır.

"ŞÜKÜR ELHAMDÜLİLLAH" ŞİİRİNİN TAHLİLİ:

Firkatin narıyla gönlüm, yan olur, püryan olur,
Varlığın zevk-u sefadır, yokluğun gıryan olur,
Ay yüzün gören gözlerim, mest olur hayran olur,
Yakma ey can, yakma kalbim, ateş-i suzan olur.
Gül yüzün gören gözlerim mest olur hayran olur,
Yakma ey can, yakma kalbim, ah ile efgan olur.
Vuslatın aşkıyla gönlüm, şad olur şadan olur,
Derdî aşkın neyleyim ki, derdime derman olur,
Nur yüzün gören gözlerim, mest olur hayran olur,
Yakma ey can, yakma kalbim, ateş-i niran olur. (Mustafa Demirci)

Sırtımda bir bohçam, zihnimde tek kelime... Yine yollardayım kimsesizler kimsesiyle hemhal olarak. Bir yaz akşamlarını geride bırakan sonbahar yapraklarının hüznü mesabesinde savruluyorum yüreğimin kimsesizliği içinde. İçimde nereye, niçin gittiğimin cevaplarını bulamadan sessice yol alıyordum. Bohçamda kuru bir ekmeğin ve bir matarayı dolduramayacak kadar su ile perişan vaziyetimi ilan eden yırtık libasımın karanlıklar koridorunda ilerliyorum. Dünyanın yuvarlaklığı nispetinde dönüp dönüp yine aynı noktaya varıyorum. Avuçlarıma, yüreğime ve yarınlarıma bakıyorum, avare olduğumu ve boşa kürek çeken mahkûmlar gibi yerinde kalıyor acziyetimin esiri bedenim.

Gözyaşlarım hüznümün temsilcisi olarak gönlümün tek tercümanı. Gözlerimde esir tuttuğum birkaç damla yaşın izleri var kirpiklerimde. Başım cürmümün büyüklüğü yerinde küçülmüş ve ezilmiş. Ben cürmüm ile seni arıyorum sevgili. Seni her yerde arıyorum. Firkatinin narıyla gönlüm yandı yandı küldü. Bohçamda adeta ekmeğim değil cürümlerimin ağırlığı beni aksatıyor. İnsanlar arasından gelip geçerken seni arayıp bulma hengâmesinde kalabalıklar arasında yalnızlığı oynuyorum. Seni bulmak uğruna gecenin sessizliğinden faydalanıyorum. Gecenin karanlıklarındaki renge bürünmüş günahlarım yakıyor ruhumu şimdi.

Hayatım hep malayani işlerle meşgul olmuştu. Hayaller peşinde koşturmaca yaşıyordum. Gecenin karanlıklarında yalnızlıklar ağında takılı kalan yaşamım son bir çırpınış yapmalıydı. Yoldaşım hep Mafistolar olmuştu. Köprülerden geçerken hep sallanıyordum. Boynuma atılan kementlere aldırmadan

ilerliyorum. Görmez olmuşum hiçbir şeyi ahlak adına. Hasta gönlüm çaresiz bir şekilde senin yanına gelmek istiyordu. Dudağımdaki kırırdanışlar yüreğime tercüman olmuştu. Gönlüm karanlıklardan aydınlıklara çıkmak istiyordu. İçime hapsettiğim ve haykırmaktan çekindiğim sırlı kelimeler dayanılmaz sancuların akabinde çıkmak istiyordu can kafesinden. Gönlüm artık ey sevgili seni görmek istiyor. Aşkının narı kalbime düştüğünden bu yanadır ki hep senin sevdanla konuşuyorum yalnızlığımda. Dilim buna şahittir. Yüreğimde artık gecelerden sabahlara çıkmak vakti gelmişti. Sönen gözlerimin ferî, adınla ve gölgenle tekrar hayat buldu.

Dilimde gecelerden kalma birkaç titrete sözcükle kapıdaydım. Tokmak beni görünce mi yoksa hazan rüzgârlarının son esintisiyle mi sallanmaya başlamıştı bilemiyorum. Tokmak bile adeta bana eşlik ediyor, yerime dokunmak istiyordu bamteli yerindeki kapıya. Benim eşlik etmemi beklercesine sabırsızlanıyordu bu tak-taklara. Nefsim elindeki zincirleri artık koyuvermiştim eşige. İçerdedim. Diz üstü çökmüş, el pençe divan durmuş sevgilinin adını haykıran müjdecileri beleyedürmüştüm. An gelmiş ve sesler ilahi bir avazla onu haykırmaya başlamıştı. Diller, gönüller, bedenler onunla sarsılıyordu. Beden diyarımdaki ilk titremeler ve artçı depremler yerindeki hiçkırıklarım gözyaşlarımla dans ediyor ve kirpiklerimden müsaade istemeden ayrılıyordu yerinden. Ben razıydım, benim yerime konuşuyorlardı. Dilin susup, yüreğin nağmeler okuması bu olsa gerekti. Bunca karanlıklara ve gönlümdeki kirlere rağmen onun kapısında her şeyimle ve her şeyime rağmen. Beni de kabul etmişti. Bu ne civanmertlik, bu ne lütuf? Ben miydim yıllarca nefsimin peşinde heyulalarla gezinen, yıkılacak köprüler geçen? İnanamıyordum bu olanlara.

Her şeyin sabahındaydım. Güneş, ilk huzmelerini pencereden içeri sızdırırken benim de yüreğimde yeni yeni sabahların ilk ışıltıları görünmeye başlamıştı. Gönlüm uyanmıştı. Ellerimi temizlemekle başladığım işi, ayakuçlarımda nihayete erdirdikten sonradır ki başım seccadedeydi. Yüzüm gibi gönlümde gerçek mihrabına yönelmiş ve sadece O'nu (cc) mırıldanıyordu. Aman ya rabbim içimde bir şeylerin kırırdadığını ilk kez hissediyordum. Ayaklarım beni taşıyacak mıydı acaba? Bütün yaşadıklarımın akabinde bu yaşadıklarımın adı neydi, ne haldî böyle?

Hüzün yağmurlarıyla beslenen yüreciğim artık ilkbahar yağmurlarının tatlı damlarımla yıkaniyordu. Yüreğim eline aldığı kalemi satırlarda gezdirmeye başlayınca hangi hikâyelere gebe kalınacağına şahit olmak hepimizin hakkıydı. Önümde kağıt ve hokkam. Hokkam siyah renginden mavi alacasına dönüyordu. Kulaklarımda hala yaşadıklarımın kanıtı olarak geçmiş günlerimin tik-takları ve gözlerimde akıtmaya hazırlandığım hicran dolu gözyaşlarım. Bütün bunları ben mi yapmıştım? Bu hikaye beni mi anlatacaktı? Söyleyemeyeceğim cümlelerin hicranıyla yanıyor yüreğim. Sizleri kelimelerin içerisine hapsediyorum yüreğimden alarak. Bir daha bana engel olamayacağınız yarınlara doğru kanatlandırıyorum. Ben artık ben değilim. Bir ben vardır artık benden içerü.

Ve sonunda sen yüreğimdeki çorak topraklarda açtın. Sen açınca yüreğim kanatlandı, aydınlandı ışığınla. Gönlümü bir bahçeye çevirdin mutluluğunla. İşte o zaman gelse de en kuvvetli zebaniler, en şiddetli

kasırgalar yaklaşamazlardı benim gönül bağima. Çünkü orada sen vardın ey sevgili. Gönül bahçem senin diriltici nefhanla yeniden mamur oluyor ve yeniden şekilleniyordu. Baykuşların bayram ettiği ve leş yiyicilerin havada dönüp durdukları mekanlardan artık beriydim. Arınmıştım, ayıldım. Gönümdeki puslu ve sisli düşünceler temiz bir el vasıtasıyla temizlenmişti.

Ey sevgili, en sevgili! Duyuyor musun sana yazdığım, hasret yüklü gecelerimden duygularına yönelen sesimi, sesimin ahengine yüklediğim acziyetimin anlarını? Bak artık baharlar gibi yüreğimdaki bahçelere bülbüller geldi. Yüreğim şakiyip durmakta. Bu baharın habercisi değil mi? Bahçelerdeki bülbüller aşk nağmeleri mırıldanır oldu. Güller sevda kokan al kırmızılara boyandı aşkının rayihalarıyla. "Ne olur kabul et bu mücrimi!" nidalarım sonunda yüreğim kervan yüklü tüccara döndü. Bunca ömrümün harab olmuş malını iki kelimeyle pazarlıksız satışla benden aldın. Dilimde senin adın, yüreğimde senin özlemin. Sana kavuşmak hasretiyle yanıyorum. Bir arı petekten çıkınca bal alacağı çiçeği ve bir ördek yavrusunun yumurtadan çıktıktan sonra hemen suya dalıp yüzmesini bildiği halde ben, neden bunca seneler virane dolaşp gezdim de seni bulamadım? Ona yanarım gecelerimin ardındaki sabahlarda.

Dilimdeki iki kelime "Şükür Elhamdülillah" artık satırlarda yer almaya başlayınca hüzünlendim. Çünkü o bana acziyetimi hatırlatıyordu. Onu söylemek için nice seneler serserice dolaşmışım da yeryüzünde farkında olmayarak. Her şeyde seni arar oldum "beni" bulamadığım anların ardında. Varlıkların yüzündeki sikkelerde seni gördüm, inandım, boyun eğdim. Gidici şeylerin ardında nice zamanlar koşturmuşum deli divane. Yüreğimdiki çorak topraklar baharların koynunda bülbüllerin nağmelerine eşlik edercesine pervaz ediyordu. Her şey seni anlatıyordu bana. Şükür bunları gösterene, göstermek isteyene.

Her insanın ayağının sürçtüğü, takılıp da bazen tökezlediği anlar vardır hayatında. İşte bu son sürçmelerin başlangıcıydı bizim yüreğimizde yaptığımız. Her şey ve herkes O'nu (cc) anlatırken, hayallerle avunmak abes iş olacağından geriye dönüşlerin de yapılmadığı bu yolda emin adımlarla ilerlemek gerektiğini öğrendim. İnsan geriye şöyle bir baktığında hayıflanacağı bir an bırakmışsa vâ hasreta, vâ esefâ! Defterin sayfaları tertemiz satırlardan mürekkepse işte asıl kar sahibi bu olsa gerektir. Nefis insana sürekli kötülüğü emrettiği halde, vicdan iyiliği fısıldar da bazen duymayız bunları veya duymak istemeyiz. Kara kaplı defterlerin dürüleceği anda her şey ayan beyan olur da kimse bir şeyler yapamaz duruma geldiğinde işte iş işten geçmiştir artık.

Şiirimizin şairi Salih Keteci Beyin satırlarında da aynı serzenişleri, yürek burkuntularını duyup hissetmekteyiz. Satırlar sanki her şeyi itiraf edip de sonunda söylenmesi istenilen kelimeye doğru akmaktadır. Kelimeler tek tek cümlelerde bizi O'na (cc) doğru götürmektedir.

Tüm isyanlara, tuğyanlara, aşırılıklara ve her şeye rağmen bir kapı aralığı bırakıldığını şairimiz şiirinde okuyucusuna hatırlatmaktadır. Zaten şairin görevi de okuyucusunun duygularını son demine ulaştırarak bilgilendirmek, yol göstermek değil midir? Şairimiz öğretmen konumunda adeta divitini eline alıp

hokkasına bandırıp okuyucusuna derslerin en alasını vermektedir. Her şeyin O'nu (cc) anlattığı zamanların ardında şairimiz de bu şarkıya eşlik etme adına duygularının sesi olarak kelimelerini şiir yerinde resmetmiş. Ressam titizliğinde tuvalinde yansıtmaya çalışmış duygularını.

Duygularımın tercümanı olmaya şairim şiiriyle eşlik ederken, burada bir parantez açıp açıklama yapmak ihtiyacı hissediyor yüreğim. Yollar ayrılma noktasına gelmişken biz satırların ardından yola koyuluyor ve duyguların ince eleklerden geçirilip satırlara serpiştirildiği duygular yumağında Salih Keteci Beyin yürek nağmelerini yansıtan "Şükür Elhamdülillah" adlı şiirimize ait satırları oluşturan mısraların biçim ve içeriğindeki kelimelerin sandukalarını açmaya ve içerisindekileri araştırmaya girişelim.

"Şükür Elhamdülillah" şiirimizi biçim ve içerik olarak ele almaya çalıştığımızda karşımıza ilk bakışta biçim özellikleri olarak şu satırların çıktığına şahit olmaktayız:

Şair, yıllara meydan okuyan bir hızla yüreğindekiyle okuyucusuna yol gösterir. Fırtınalı, dağdağalı bir zamanda şiir sevdalılarına şiirin en mükemmel dersini verir. Bunu her şair yapamaz. O biraz da yürek nağmelerinin bam teline dokunmasını bilecek, içli içli kelimelerle seslenmesini becerebilecektir. Deniz feneri misali kendisini bilen ve dersini ikmal etmeye gelen dinleyicisine ve okuyucusuna dersini en üst telden çalarak yol gösterecek, tercüman olacaktır. Duygularının tercümanı olamayan yüreklerle şiiriyle seslenecektir. Şiirimizin şairi Salih Beyin kelimelerinde de aynı hassasiyeti görmemiz mümkün.

Şairimiz aslında şiirin sonuyla başlama ihtiyacı duymuştur. Son demlerdeki duygularına tercüman olan kelimelerle örüntülü bir şekilde şiirin başlığını koymuş. Sanki sonuyla tekrar başı yaşamaktayım. Bir haykırış sezilmektedir. Şiirimizin başlığı altında bizi biraz tefekkür deryalarında seyahate çıkarmaktadır. Az sözle çok şey ifade etme geleneğini şiirimizde yine terennüm etmekteyiz.

Şiirimiz yapısı itibariyle, İslamiyet'in Türkler arasında yayılmaya başlamasından sonra edebiyat dünyamızda yeni bir şekillenmenin olduğu ve yeni bir dönemin başlangıcı olan divan edebiyatı nazım birimiyle yazılmıştır. Divan Edebiyatı Türklerin 11.yüzyılda İslam dinini kabul etmesiyle Maverünnehir' de başlamış, 13. yüzyıldan itibaren gelişmesini Anadolu'da sürdürmüştür. Türklerin, 13 ve 19'uncu yüzyıllar arasında Anadolu'da yarattıkları İslam kültürünün ortak özelliklerini yansıtan, geniş ölçüde Arap ve Fars edebiyatının etkisini taşıyan yazılı edebiyat türüdür. Bu edebiyatımızda çoğunlukla aşk, şarap, kadına övgü, din, ahlak, tasavvuf konuları işlenmiştir. İncelemeye tabi tuttuğumuz şiirimizde de klasik edebiyatımızın tasavvuf alanıyla ilgili bir konunun ele alındığını görmekteyiz.

Şiirimiz aruz ölçüsü esas alınarak kaleme alınmış ve beyit esası gözetilmiştir. Bu türde şiirler yazmak uzun bir emek, bilgi, tecrübe ve cesaret istemektedir. Tanzimat'ın ilanı ile edebiyatımızda farklı bir tarz olarak, daha çok da Garip akımıyla Orhan Veli'nin başlattığı serbest tarzdaki vezin ölçüsünün örnek alındığı tür gelişirken aruz vezni artık kullanılmamaya başlanmıştır. Günümüzde pek tercih edilmeyen bir ölçü olarak şairimizin aruz vezni şiirine ölçü olarak kullanması ve böyle bir tercih yapması takdir edilip

incelemeye değer bir tutumdur.

Şiirimiz 12 beyitten müretteptir. Beyitler birbirinden bağımsız görünse de şiirde bir bütünlüğün varlığı sezilmektedir. Ayrıca her bir beyitte yine ahenge ve özellikle de kafiye uyumuna çok dikkat edilmiştir. Kafiye düzeni olarak her beyitin kendi arasında kafiyeli olduğu düz kafiye biçimi kullanılmıştır. Beyitlerde 7 + 7 durakların oluşturduğu 14'lü kalıp esas alınmıştır.

..... zemberek----- a
..... engerek ----- a

..... irin damlar ----- b
..... şirin damlar ----- b

..... pislik ----- c
..... islik ----- c

Beyitlerde kafiye çeşidi olarak belirli bir düzen takip edilmemiş ve ağırlıkta olarak zengin kafiye kullanımı tercih edilmiştir. Ara ara rediflerde görülmektedir.

Şiirimizde divan edebiyatımızın gazel türünde sıkça kullanılan bir söz sanatı olan " iade " sanatı kullanılmıştır. Burada önemli olan sözcüğün anlamı dikkate alınmadan yapısına, söylenişine ve yazılışına dayanarak yapılmasıdır. İade söz sanatı, şiir içinde her beyitin son sözcüğü veya sözcük öbeğini, ondan sonraki beyitin ilk sözcüğü olarak kullanmaktır. Böyle yazılmış şiirlere ise "muad" adı verilmektedir. Yeri gelmişken bu söz sanatına ait bir örnek vermek şiirimizi daha da açıklığa kavuşturacaktır.

Mısr-i cemal içinde sen Yusuf-u huceste
Sen Yusuf-u huceste aşkında ben şikeste

Aşkında ben şikeste bil ey tabib-i dil kim
Düştüm gamınla derde oldum ölümlü haste

Oldum ölümlü haste bahuların ucundan
Dahi beter gerektir ey dil uyana meste

Ey dil uyana meste ta'n eyler ise zahid
Ayak tolalayım gel sofî-i mey-pereste

Sofî-i mey-pereste Subhi sabuh içir kim
Şevk ile cuşa gelsin ol hatırı şikeste (Subhi)

Şairimiz böylesine zor bir işi duygularının tercümanı olarak hem de halini ortaya sere sere kelimelerde anlatmışken bizlerde hayranlıkla kelimelerin mana boyutunu tanımaya çalışmaktayız. Şairimiz şiirinde az kelimeyle çok söz anlatma gayretini sarf etmiştir.

Şiirde tasavvuf edebiyatımıza ait duyguları yansıtan kelimeler gazel türünün özelliği ile çevrelenerek yazılmıştır. Özellikle " nefis, küfür, isyan, melanet, şeytan, iman, sırat, felah vb. " kelimeler bize belirli bir olguyu ve kavramı kavratmaya çalışan şairimizin gayretini sezdirmektedir. Özellikle kelimelerin seçiminde gösterilen hassasiyet insanı yürek evinden vuracak cinstendir. Aslında kelimeler bizi kerih, pis şeylerin olduğu ortamlarda gezdirse de şairimiz, elinden çok şey çektiği bu dünyadan sıyrılma gayretindedir. Yani gülün dikenlerini ön plana çıkarırken rayihası ve renginin büyüyle etrafını etkilemeye çalışan bir tutum sezilmektedir. Mıknatısın zıt kutupları mesabesinde birbirini itmesi gereken şiirin kelimeleri, bizi şiire bağlarken tefekkür boyutu devreye girmektedir. Her bir beyitte mana boyutlu bir kelime seçim hassasiyeti görülmektedir.

Şiirdeki kelimeler gerçek olan bir durumu arz etmeye çalışıp kaçınılmaz bir durumundan söz ettiğinden gerçek anlamlı kelimeler sıkça kullanılmıştır. Gerçek manalarıyla kelimeler bize yine farklı bir manayı da sezdirmektedir. Bir de kelimelerin sözlük manaları ağırlıktadır: " zemberek, engerek, irin, şeytan, sırat, nutfe, meşekkat, paye, iman, kamil, Resul ". Şiirimiz gazel türünde yazıldığından Osmanlıca kelimeler de ağırlıkta kullanılmıştır: "nefis, melanet, felah, meşakkat, paye, zerre, kamil, edep, ram eylemek, mürşid, mürşid-i kamil, şükür ".

Şiirimizdeki kelimelerin biçimsel özellikleri olarak bazı durumların vurgulanması gerektiği durumlarda çok sert biçimde dile getirildiği kelimelerde sert ünsüzlerin sıkça kullanıldığı görülmektedir. Özellikle de 145 tane sözcükten kurulu olan şiirde sert sessizlerden " k (34), t (19), s(27), p (10) " yumuşak sessizlerden " l (63), b (17), m (39), n (77), r (66) " defa kullanılmıştır. Sesli harflerden ise ağırlıkta olarak " a (85), e (85), i (64)" defa kullanılmıştır.

Şairimiz okuyucusunu hesap zamanı gelip çattığı andaki vaziyet uykusundan uyandırmak maksadı gütmektedir. Bazı insanlardan " daha gencim, zaman varken hayatın tadını çıkarmak gerek, vb." malayani sözler işitiriz. Seni uyarıyorum ey kari... Uyanmak vakti gelmedi mi? ikazlarıyla uyarıcı konumunda şairimiz. Buradaki tutum yüreği deryalar yerinde engin şahsiyetlerin düşüncesi olsa gerektir. Kelimelerin seçimi çok hassas. Bu okuyucuya bir sitem değil. Başka bir şairimizin dediği gibi "Sitemim sana değil, nefsimedir. " sözü adeta şiirimizin akabinde kapıda asılı durmaktadır.

Şiirde benzetme ve sıfatların yanında tamlama grupları da kullanılmaya çalışılmıştır. Sıfat grupları olarak; "dilinden akan pislik, yüzlere inen islik, tuzak dolu köprüler, haris bir nutfe, bu dünya " kullanılırken benzetme olarak da " çark, engerek, ilik, köprüler, nutfe, kâmil " kelimeleri kullanılmıştır. İsim tamlama grubu olarak bazı kullanımlar görülmektedir: " sıratın uçurumu, yolun sonu, sonların sonu, yaratılış

gayen, edebin perdesi ".

Şiirde devrik cümle kullanımının yanı sıra soru sorarak sorgulayan cümlelere de sıkça rastlamaktayız. Özellikle de şiir sevdalılarının zihinlerinde şimşekler çaktırıp, kendilerine gelmeleri amacıyla sorular sormaktadır. Soruların cevabı kısa bir tefekkür ardından sonraki mısralarda ve özellikle de son beyitte ayan beyan ortaya serilmiştir zannımca.

Dil bilgisel özellikler açısından şiirimizde geniş zaman kipinin daha çok kullanıldığını görüyoruz. Çünkü hayatımızın belirli bir dönemini ele almadığından şairimiz genellikle geniş zamanı yani bütün anları içine alan bir kucaklayışla ifade etmiş duygularını. Şiirimizin " damlar, törpüler, çıkar, olur, görünmez, görmez misin " kelimelerinde geniş zamanın kullanımını görmekteyiz. Şahıs olarak ise birinci ve üçüncü tekil ekleri kullanılmıştır.

Şiirimizde romantik akımın etkileri görülmektedir. Şiirde romantizm akımındaki bireysel duygular, hayaller ve heyecanlar yer alırken şairimiz kişiliğini gizlememiş, anlattığı olaylar karşısındaki tavrını açıkça ortaya koymuştur. Şiirde dış dünyaya, doğaya ait betimlemeler ağırlıkta verilmiştir. Romantiklerde görülen klasik sanatçılara inat dinsel konulara yöneliş; ölüm, acı, aşk temalarına ağırlık verme; dil ve anlatımda disiplinli ve özenli söyleyişten kaçınıp, söyleyeceklerini doğrudan ifade etme; daha çok iyi-kötü, doğru-yanlış, güzel-çirkin, ak-kara karşıtlıklarını konu olarak işleme duygusu ağırlıkta olarak eserlerini vermişlerdir. Şairimiz şiirinde adeta "toplum için sanat" anlayışına bağlı kalarak şiirini yazmıştır.

"Şükür Elhamdülillah" adlı şiirimizin ele almaya çalıştığımız bu biçim özelliklerinin yanında, içerik özellikleri açısından ele alıp incelemeye çalıştığımızda şiirimizin şu özelliklerini görmekteyiz:

Ben zamanın çarkıym zamanım ki; zemberek,
Döndükçe boşaltıyor nefis'im denen engerek.

Nefs'im denen engerek ağzından irin damlar,
Küfür, isyan, melânet şeytandan şirin damlar.

Şeytandan şirin damlar dilinden akan pislik,
Köreltir imanları yüzlere inen islik.

Şiirimizin başlığı hayat koşturmacasın da kendi varlığını unutan ve her şeye madde gözlüğü takarak bakmaya çalışan insanlara " Bu da vardı! " sözünü hatırlatmaktadır. İlk satırlar yüce kitabımız Kur'an-ı Kerimdeki hakikatin bizcesi olarak yansıtılmıştır. Kitabı kebirde şükür ile ilgili olarak verilen ayetler çok açık ve kesindir: " Hâlâ şükretmezler mi? (Yasin Suresi, 36:35, 73.); 'Şükredenleri elbette mükâfatlandıracağız. (Âl-i İmran Suresi, 3:145.)' ; 'Şükrederseniz nimetimi elbette arttırırım. (İbrahim Suresi, 14:7.)' ; 'Yalnız Allah'a kulluk et ve şükredenlerden ol. (Zümer Suresi, 39:66.)' ; 'Rabbinizin

nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz? (Rahman Suresi, 55:13.) "

Bunca ifadenin neticesinde şairimiz de şükrün en güzel biçimde yerine getirilmesi gerektiğini şiirinde belirtilmiştir. İnsanın onca tuğyana, isyan ve nisyana bağlı olarak tek kelime olan "Şükür" ile Rabbisine dönmesi gerektiği ve kendisine verilen nimetlere karşı sadece bir kelime söylemesi istenmektedir.

Eskiden ilim yuvalarının girişinde ilim talep etmeye gelen şahsiyetlerin ilk aldıkları ders olarak kapı eşiğinde asılı olan " Edeb Ya Hu! " lafzıydı. Ariflerin verdikleri bu ders her şeyin başı olarak kabul edilirdi. Bu dersi veremeyen talebeler kapının eşiğinden içeriye giremezlerdi. Şairimiz Salih Bey de şiirine böyle bir başlangıç yaparak ilk mısradaki okuyucuyu sarsarak kendine gelmesini istemektedir. "Ben" sözcüğü her şeyin başını göstermekle şiirimde kullandığım ibarelerdeki ifadelerim benim kendi nefsim'e yöneliktir. Amma sende bir kari (okuyucu) olarak hisse, pay çıkarabilirsin demektir.

İnsan ister istemez, dünyaya gözünü açtığı andan itibaren kendisi için kurulmuş olan düzenin yörüngesinde ilerlemeye başlayacaktır. Bu çarkın bir benzeri olarak bir dişliyi misal vermektedir. Okuyucuya direkt seslenmek yerine misallerle ifadelerini görsellemeye çalışan şairimiz daha yoğun ve açık kelimeler kullanmıştır. Satırların sonunda kullanılan "zemberek ve engerek" sözcüklerinde o kadar itici bir güç var ki okuyanda bir irkilme meydana getirmektedir. Aynı durumu Kur'anı Kerimdeki Nas Suresinde de görmekteyiz. Kelimelerin söylenişindeki çıkışlar bile bir uyarının varlığını hatırlatmaktadır.

Her şeyin başı nefis elinde bitiyor. Zaten İblis'i de yüce dergâhtan tard ettiren baş edemediği nefsi değil miydi? Şairimiz bu ince hakikati okuyucusuna hatırlatmaktadır. Nefsi elinde oyuncağa dönen insanların arasına katılma. Yoksa zehrini akıtmaya çalışan yılanlarla dost olursun, imajı uyandırılmaktadır. İnsanın bazen farkında olmayarak dilinden çıkardığı sözcükler onun helakine sebep olabileceğinden sözümüzü yerinde ve ölçerek söylememiz gerektiği vurgulanmaktadır. Bazen hayatın mutlu, hoş, güzel görünen anlarında insanın sonu olabilir. Zaten EDEB sözcüğünü oluşturan harfler "E: eline, D:diline, B:beline(namus)" manalarına işaret etmiyor mu? İnce düşünüp, ince kararlar vermeliyiz. Hayatın biteviye devam eden hengâmesinde bazen farkında olmayarak işlediğimiz küçük cürümler kalpte noktalar halinde tezahür ederek zamanla kalp aynasını simsiyah bir çerçeveye çevirebilir. Silinmez izlerle kalbimiz köreltikten sonradır ki tedavisi bazen mümkün olmamaktadır. Tarihin altın sayfalarındaki Firavunlar, Nemrutlar, Karunlar, Ebu Cehiller, Ebu Lehepler, Sa'lebeler ve daha niceleri bu çarkın dişlileri arasında ezilip gittiler geriye dönüşü olmayan yolun sonunda. Unutma ki bu yolda "U" dönüşü yasak.

Yüzlere inen islik zamanını törpüler,
Yoluna bir bir çıkar tuzak dolu köprüler.

Tuzak dolu köprüler sıratın uçurumu,
Felâha imkân varken ordan geçmek olur mu?

Ordan geçmek olur mu? İşte sana hakikat,
Haris bir nutfesin sen gerisi hep meşakkat.

Hız. Ömer Efendimize isnat edilen bir söz vardır ki düşünmemiz gerekir şiirimizin bu satırlarında. " Hz. Ömer Efendimiz, iki şey aklıma geldikçe heyecanlanırım. Birisi aklıma geldiğinde hüzünlenip ağlar; diğeri aklıma geldiğinde ise gülmekten kendimi alamıyorum diyor. Merak eden ashap sorunca vaziyeti şöyle izah ediyor kutlu halife: Cahiliye döneminde helvadan kendimizin yaptığı putlara tapar, biraz sonra da acıkınca ilah addettiğimiz o putları oturur yedik. Bu aklıma gelince yaptığımızı gülüyorum. Cehalet devrinin sadece etrafı. değil kalplerimizi de kararttığı zamanlarda 'haydi kızım dayına gidiyoruz' deyip, kızımı kumlarla kaplı çöle götürüp açtığım derin çukura gömdüm. İşte bu da aklıma geldiği esnada hüzünlenip, ağlıyorum yaptıklarına."

Hız. Ömer Efendimizin de dediği gibi yüzümüze inen islik ve pislikler zamanın çarkında bizi de öğretiyor. Yüreğinin dizginlerini nefsinin eline kaptıran kimselerin her bir yolunda binlerce gulyabani önünü kesmektedir.

Adeta nefsin dudağına biraz şeker şerbet sürüp acı lezzetler tattırmaktadır. Karşıdan karşıya geçerken köprülerin halatlarının sağlamlığını kontrol etmeden yürüyoruz hayat yolunda. Şairimiz burada sırat köprüsüyle benzetme yaparak dünyevi köprüleri sağlam atmamız gerektiğini vurgulamaktadır. Kurtuluşumuza, necatımıza bizler sebep olmaktayız.

Bu koca dünyada küçüklüğüne nispeten bu büyüklenmeler, isyanlar, şirkler neden? Dağlar bile kaldıramazken bu yükü senin incecik omuzların sırtlandı bu yükü. Nutfe olarak gönderildiğin dünya da cismin kadar hareket et. Gerisini boş ver. Sen, sana verilen vazifenin ağırlığı altında yoluna devam et, etrafındaki malayani işlerle uğraşma, zaman kaybetme.

Şairimizin kelimeleri seçmede verdiği hakikat dersleri gerçekten mükemmel görünüyor. İnsan kendisine sunulan iki yoldan sağda olanı seçmelidir. Çünkü yola devran edilecekse emin olarak gidilmelidir. Bu yolun başlangıcında dünya denilen handa biraz istirahat etme zamanıdır. Fakat gideceğimiz kervan yola koyulmadan vazifemizin şuurunda olarak, aslımızı yani nereden gelip nereye gittiğimizi unutmadan dinlenmeliyiz. Bizi dinlenmemizden alıkoyacak sivrisinek yerindeki meşguliyetlere takılıp kalmamalıyız. Başkalarının malında gözümüz olmamalı. Aç sırtlanlarla dost olmadan ve üveyikler misali kanatlanıp kaldığımız yerden devam etmek için pervaz etmesini bileceğiz. Bizim işimiz bağcıyı dövmek değil, üzüm yemek diyen erlerle hasbıhal edip, onlarla hemhal olmalıyız.

Gerisi hep meşakkat görünmez yolun sonu,
Sonların sonu yoktur, varlıkta ara O nu.

Varlıkta ara O nu, yaratılış gayen ne?
İman et dön Rabbi'ne bu dünyada payen ne?

Bu dünyada payen ne? Bilmezsen zerresini,
Görmez misin kâmilde edebin perdesini?

"Şükürün mikyası kanaattir ve iktisattır ve rızadır ve memnuniyettir. Şükürsüzlüğün mizanı hısrır ve israftır, hürmetsizliktir, haram-helâl demeyip rast geleni yemektir. Evet, hırs, şükürsüzlük olduğu gibi, hem sebab-i mahrumiyettir, hem vasita-i zilletir. Hatta hayat-ı içtimaiyeye sahip olan mübarek karınca dahi, güya hırs vasıtasıyla ayaklar altında kalmış, ezilir. Çünkü kanaat etmeyip, senede birkaç tane buğday kâfi gelirken, elinden gelse binler taneyi toplar. Güya mübarek arı, kanaatinden dolayı başlar üstünde uçar. Kanaat ettiğinden, balı insanlara emr-i İllâhî ile ihsan eder, yedirir." diyen zamanın en güv sedalı her şeyde O'nu (cc) bize gösteren işaretlere dikkatleri çekmektedir.

İnsan kendisini bu kadar ziynetlerle süsleyen zatı tanımalı, bilmelidir. Ve ona karşı ubudiyetini eksiksiz yerine getirmelidir. Bu kadar isyandan sonra O'nun olmadığı bir hayatın manası nedir? Şairimiz çıkış yolunu göstermekte ve okuyucusuna rehberlik etmektedir. Yunus Emre'nin çağlar ötesinden bir hicranını dile getirmek yerinde olacaktır:

Arayı arayı bulsam izini,
İzinin tozuna sürsem yüzümü.
Hak nasip eylese görsem yüzünü,
Ey sevdiğim gönül arzular seni.

O, aramak ve aramaların nihayetinde bulmayı böyle dillendirmişti. Şairimiz de Yunus'un günümüz yansıması olarak gönül bağı kopmamış ve frekansları iyi ayarlanmış yüreklere seslenmektedir. İnsana yaratılış gayesini hatırlatmak vazifem. Benim vazifem irşad etmektir. Sen, kendine çeki düzen vermelisin. İlahi beyanların buyurduğu gibi "Fe eyne tezhebun. (Bu gidiş nereye?) " sedası sana haykırıyor. Kesin ve iadesi olmayan bir edayla haykırıyor şairimiz: " İman et dön Rabbi'ne bu dünyada payen ne?"

İnsanoğlu, bir karınca da vazifesinin şeklini görebilir yürek nazarıyla bakarsa. Bir bal arısının veya bir sineğin yaratılış hikmeti ne ise unutma ki seninki bunlardan daha ucuz değil. Sen ki dünyaya halife olarak gönderildin. Zerrede şemsi görebilmelisin. Her şey sana Allah'ı anlatırken bu boş işlerle uğraşın niye? Zaman denilen kazancın bitmek üzere.

Edebin perdesini süslüyorlar gönülde,
Ram eylemiş nefsi'ni bir Mürşid-i Kâmil'de

Bir Mürşid-i Kâmil'de gönüller bulsun felah,
Allah, Rahim Rahman'dır. La ilahe illallah.

La ilahe illallah Muhammeden Resulullah.*

Allah bir, Resul'ü O, şükür Elhamdülillah.

Hayatın son demleri ayakucunda. Handan ayrılma vakti. Kervan yola koyulmuşken bu meşgalen niye? Artık ölüm habercileri kapıda nöbet tutuyorlar. Saçlarındaki aklara, yüzündeki kırışıklar eşlik ederken kaddi bükülmüş belin neyi anlatıyor sana? Edeb libasını giyin ve yüreğindeki kirleri yunduktan sonra huzura el pençe divan arz eyleyip çık. Bak seni çağıyor tellallar. Ve mürşid-i kamile talebe olarkten dersine iyi çalış.

Hani anlatırlar ya kıssadan hisse çıkarmamızı istedikleri menkıbede.

Mürşitlerine bu makama nasıl geldiğini soran müritlerin aldığı cevap enteresandır. Ben bu makama bir kedi vasıtasıyla ulaştım. Benim mürşidim bir kedi oldu. Hayretli bakışlar arasında devam eder. Şam sokaklarında ilerlerken bir delik başında kediyi görünce ne yaptığını merak edip bir kenarda onu izlemeye koyuldum der mürşit. Kedi farenin çıkması için yılmadan, usanmadan adeta sabrın timsali olarak saatlerce deliğin başında bekledikten sonradır ki fareyi yakalayıp yedi.

Ben de bu kediyi kendime emsal alıp Allah'ın huzurunda el pençe divan durup sabırla piştım, olgunlaştım. Sabrımın ve ihlâsımın neticesinde bu makama çıktım der.

Artık kapının tokmağına dokunma anı gelmiştir. Şairimizde öyle diyordu saçlarına ak düşünce bir şiirinde:

Şakaklarıma kar mı yağdı ne?
Benim mi Allah'ım bu çizgili yüz?
Ya gözler altındaki mor halkalar?
Neden böyle düşman görünüyorsunuz;
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar?

Zamanla nasıl değişiyor insan!
Hangi resmime baksam ben değilim:
Nerde o günler, o şevk, o heyecan?
Bu güler yüzlü adam ben değilim.
Yalandır kaygısız olduğum yalan.

Ben kendi acziyetim karşısında ruhumu, benliğimi teslim etmeye geldim. Edeb dersini mürşidimden aldıktan sonra kapındayım. Başka bir kapımda yok. Seninle bile konuşmaya başlayınca ilk sözüm besmele oldu. Seni tüm benliğimle kabul ettim.

Şairimiz Salih Bey, şiirimizin son demlerinde duygu coşumlarını dışa vurmuş bir hale bürünmüş. Ağızdan çıkan tek kelime: Tevhidi şahadet. Tasavvuf edebiyatındaki hazlarla beslenerek örüntülenmiş kelimeler

armonisi. Mevlana yürekli şairimiz yine Mevlana Celaleddin Rumi gibi haykırmaktadır:

Gene gel, gene.

Ne olursan ol, ister kâfir ol,

İster ateşe tap, ister puta,

İster yüz kere tövbe etmiş ol,

ister yüz kere bozmuş ol tövbeni...

Umutsuzluk kapısı değil bu kapı,

Nasılsan,

Öyle gel...

Her ne yaptınsa gel ki bu kapı affolma, bağışlanma kapısıdır. Ümitsizlik libasıyla bu kapıdan giremezsin. Arınmış duygularınla safı olarak gir bu bezmi âleme. Söyleyeceğin tek kelime kapıyı açacak anahtardır. O anahtar tevhit kelimesi "La ilahe illallah Muhammeden Resulullah." tır. Eteğinde güneş rengi bir yığınla gireceksin bu diyarı âleme. Yüreğinde meleklerle eş nezafet duygularıyla kanatlanarak pervaz edeceksin sıratlar ardındaki makamı Mahmud diyarlarına. Söylenmesi dil ucuyla değil, yürek zerreleriyle hissedilerek söylenen şükürün işte semeresi, meyvesi. Ağacı senin yüreğinle dikmiştik. Şimdi meyvelerini dermesi senin. Hoş geldin devri âlemlerin neticesinde şükürünü ifa etmiş yürek hoş ve safa geldin.

Bize de şairimize buraya kadar eşlik etme imkanı verilmişken ayrılma vakti geldi diye terennüm ederken güvercin ürkekliğindeki yüreğim pervaz etmeye başladı. Satırlar sevdalısıyla buluşurken ben de başka şairlerin gizli ilimlerini temaşa etmek üzere kervana katılıyor, bu ufuklardan başka ufuklara doğru kalemimin sırtında yol alıyorum. Şiirimizin şairinden çok şey öğrendik. Bohçamız dolu olarak zihnimizde harmanladık.

Ey kari, sana da buradan ders alıp ilim tahsil etmek düşünüyor. İlk dersin "edeb ya hu!" iken son dersin bu olsun. Aşığı maşuka teslimi ram eyledik satırlarda. Varsın on sözümüz şöyle nihayet bulsun:

İNANCIN ATLAS İKLİMİ

İnançsızlık içinde bir gece garipliği,

Kapanıyor yüzlere kapılar perde perde.

Bir zifiri karanlık ki ruh müptezelliği,

Kesmiş yolları kara delikler az ilerde..

Işığa balçık çalındığı yerde...

Hülya, zulmet içinde dönen bir dolap gibi,

Ne gelen biliniyor, ne gidenden haber var...

Yeis bir derince kuyu ki, bilinmez dibi,

Sam gibi eser o iklimde esince rüzgâr..
Bütün varlık kaos, eşya sitemkâr..
İnanca açık ruhlar gökyüzü gibi parlak,
Ve bir sırlı derinleşmek de "ân"lar, saatler..

Yeryüzü güzellikler meşheri yaprak yaprak;
Üst üste yollar Cennetlere doğru ilerler.
Yollarda coşmuş gökçek yüzlü erler..
Tül tül bulutlar altında bitmeyen bir bahar,

Salar kendini ruh uyanılmaz bir uykuya;
Gönül yaydan boşalan ok, şikârını arar;
Gittikçe tüllenir karşı ufukta bir ziya..
Ve ilerde namütenahi derya...

Sonsuza yelken açarlar bu derin hülyada,
Yeşerir düşler o bin bir hatıra zevkiyle..
Sonra vuslata ererler bu tatlı rüyada,
Sinelerine dökülen sonsuzluk şevkiyle..
Ruhun bir düzine zaferleriyle...

(M. Fethullah Gülen)

ÖMER BATI

29.10.2009 - Gaziantep